

De Montferlandse Maat

Afwegingskader hitte, biodiversiteit, water en energie ter ondersteuning van de ruimtelijke beoordeling van nieuwe initiatieven

INLEIDING

Op 8 mei 2025 heeft de gemeente Montferland de omgevingsvisie ‘Ons Mooie Montferland’ vastgesteld. Met deze omgevingsvisie zijn ambities neergezet in de volle breedte van de ruimtelijke ordening, waaronder ook op thema’s als klimaat, natuur, biodiversiteit, duurzaamheid, en energie. Deze ambities vinden hun weerslag in de beoordeling van ruimtelijke initiatieven, zowel particuliere initiatieven als initiatieven waarbij de gemeente zelf de initiatiefnemer is. Samen met inwoners en initiatiefnemers wordt er zo gewerkt aan ons mooie Montferland.

De praktijk wijst uit dat op een aantal thema’s de beoordeling van initiatieven onvoldoende ondervangen is. Met name op de hierboven ook genoemde thema’s klimaat, natuur, biodiversiteit, duurzaamheid, en energie is er onvoldoende onderbouwing voorhanden om te beoordelen of een initiatief aansluit bij de ambities die de gemeente stelt. In het belang van volkshuisvesting (lees: aantallen woningen), financiële ramingen of efficiëntie kan nog te makkelijk meegewerkt worden met initiatieven die niet passen bij de gemeentelijke visie op de genoemde thema’s. Dat zorgt ervoor dat de gestelde ambities moeilijker of niet meer gerealiseerd kunnen worden.

Dit afwegingskader biedt een basis om op een zuivere manier nieuwe initiatieven te beoordelen op hun aanvaardbaarheid in het licht van de ambities uit de omgevingsvisie. Op drie thema’s kan een initiatief worden ‘gescoord’, om zo te beoordelen of een initiatief aansluit bij de omgevingsvisie. De drie thema’s zijn de volgende:

- Ambities op het gebied van natuur, biodiversiteit en hittestress zijn samengevoegd in het thema **Hitte en biodiversiteit**
- Ambities op het gebied van wateroverlast en droogte zijn samengevoegd in het thema **Water**
- Ambities op het gebied van duurzame energie zijn samengevoegd in het thema **Energie**

Het afwegingskader bevat over het algemeen geen strakke scoringscriteria. In plaats daarvan is gekozen voor wat meer globale omschrijvingen, aan de hand waarvan een initiatief kan worden beoordeeld. Dit geeft aan de ene kant meer ruimte om naar locatiespecifieke oplossingen of maatregelen te kijken, aan de andere kant vraagt het om een duidelijke indicatie waarop een bepaalde beoordeling gebaseerd is. Om die reden is in bijlage B ook een overzicht gegeven van de onderdelen waarnaar zal worden gekeken door de vakinhoudelijk experts.

De opbouw van dit afwegingskader is als volgt. Eerst zal achtereenvolgens het doel, de reikwijdte, twee hardheidsclausules en de toepassing en borging worden besproken. De toelichting op de beoordelingscriteria volgt daarna, afgesloten door enkele opmerkingen over de vaststelling en evaluatie. In bijlage A bevinden zich de categorieën ontwikkelingen met hun afzonderlijke minimale punten, in bijlage B bevinden zich de beoordelingscriteria op de verschillende thema’s, en in bijlage C bevindt zich een standaard formulier ter beoordeling van een nieuw ruimtelijk initiatief.

DOEL

De Montferlandse Maat, het afwegingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen, dient ertoe om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen beoordelen aan de hand van de gestelde ambities uit de omgevingsvisie op een drietal thema's: hitte en biodiversiteit, water, en energie. Dit heeft als doel dat elk ruimtelijk initiatief wat doorgang vindt in de gemeente aansluit bij de omgevingsvisie. Het heeft niet als doel om ruimtelijke ontwikkelingen onmogelijk te maken, of om onnodige complexiteit toe te voegen in ruimtelijke processen. Integendeel: het afwegingskader draagt bij aan een transparanter en overzichtelijker proces voor zowel initiatiefnemer als gemeentelijke medewerkers.

REIKWIJDTE

Het afwegingskader is alleen van toepassing op initiatieven die niet passen binnen het omgevingsplan. Als een initiatief met een omgevingsvergunning voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit [OPA] kan worden vergund is er geen reden om te toetsen aan dit afwegingskader. Er is dan namelijk bij het vaststellen van het omgevingsplan al ruimte gegeven voor de beoogde activiteit. Het afwegingskader is ook niet van toepassing op ruimtelijke initiatieven die gemeentegrens-overstijgend zijn, zoals een windmolenpark wat zich in meerdere gemeenten bevindt, of een nieuwe spoorweg. Bij dergelijke initiatieven dient het afwegingskader wel als inspiratiebron om ook dan de thema's hitte & biodiversiteit, water en energie op een goede manier mee te nemen.

Het afwegingskader is wèl van toepassing op alle initiatieven die niet passen binnen het omgevingsplan. Dit betekent dat er geen ruimtelijke initiatieven zijn die niet in het omgevingsplan passen maar waarop het afwegingskader niet van toepassing is.

Het afwegingskader vervangt niet de bestaande ruimtelijke beoordeling, maar ondersteunt deze op de genoemde drie thema's. Met andere woorden: ook al voldoet een initiatief aan de criteria gesteld in het afwegingskader, dan kan het nog voorkomen dat het initiatief niet wenselijk is vanuit het oogpunt van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Bij eventueel conflict tussen de voorwaarden gesteld in het afwegingskader en Europese, landelijke, provinciale of gemeentelijke wetgeving of verordeningen, hebben laatstgenoemde prioriteit: in dat geval vervalt dus het gestelde in het afwegingskader.

HARDHEIDSCLAUSULES

Het college heeft de mogelijkheid om beargumenteerd de adviezen gebaseerd op het afwegingskader niet na te volgen. Vanwege zwaarwegende maatschappelijke belangen of anderszins motiverende redenen kan het college afwijken van het gestelde in dit afwegingskader.

Tot de eerste evaluatie van het afwegingskader heeft plaatsgevonden en de aanbevelingen zijn verwerkt (zie hieronder), heeft het college ook de mogelijkheid om het afwegingskader voor specifieke initiatieven niet van toepassing te verklaren, als blijkt dat het afwegingskader onvoldoende

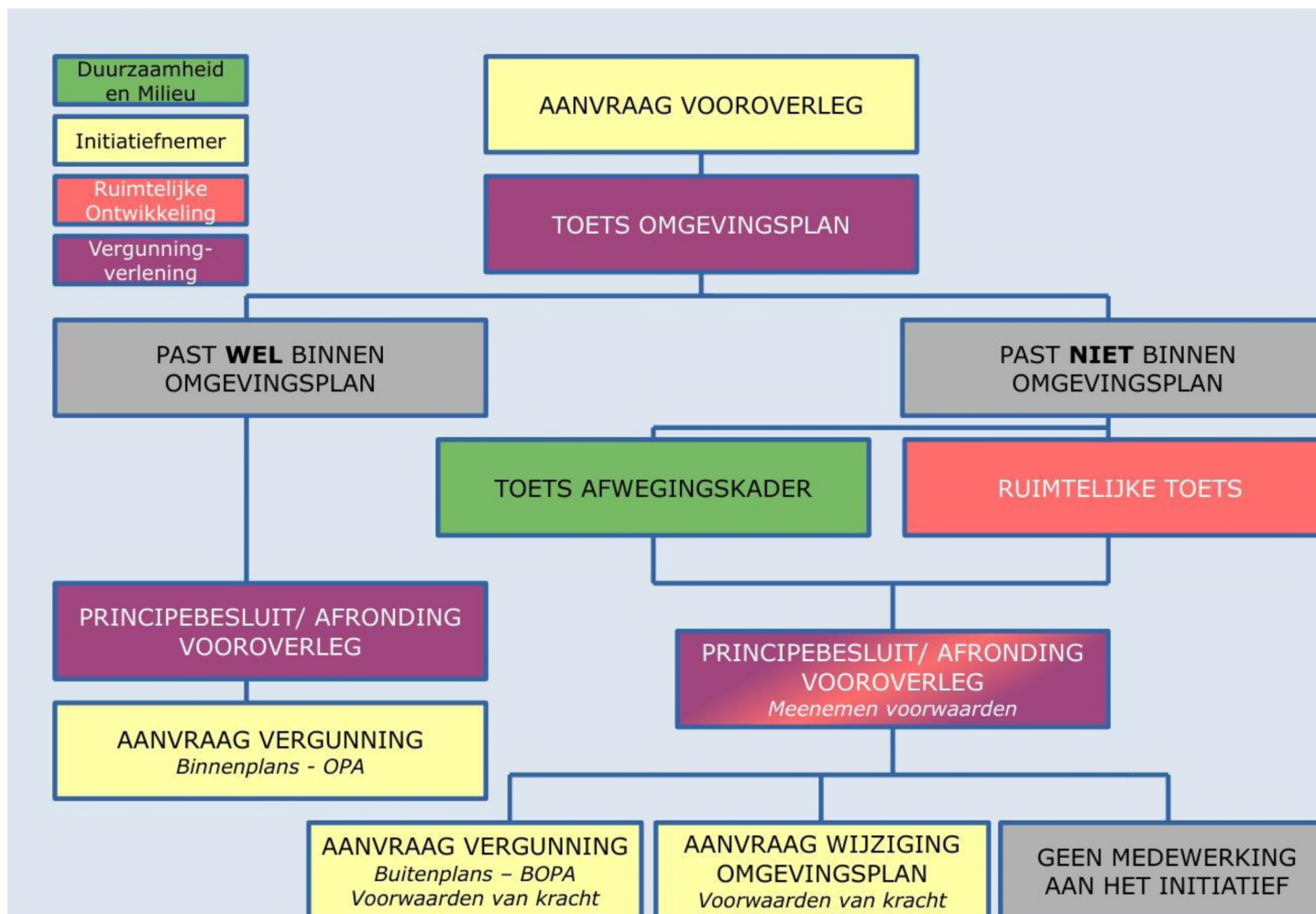
aansluit bij de gemaakte ruimtelijke keuzes in de omgevingsvisie 'Ons Mooie Montferland'. Deze mogelijkheid mandateert het college aan de verantwoordelijk portefeuillehouder.

TOEPASSING EN BORGING

Initiatieven komen bij de gemeente Montferland bij voorkeur binnen via het vooroverleg. Na een initiële toets door team Vergunning wordt elk initiatief dat niet in het omgevingsplan past, ruimtelijk beoordeeld door team Ruimtelijke Ontwikkeling en Economie. Bij deze ruimtelijke beoordeling legt de betreffende projectleider RO het initiatief ook ter beoordeling voor aan vakinhoudelijk experts op de in het afwegingskader genoemde thema's. Deze collega's beoordelen het initiatief op hun onderwerp, en koppelen hun bevindingen terug aan de projectleider RO. Deze neemt de adviezen mee in het uiteindelijke advies richting het college van burgemeester en wethouders danwel de verantwoordelijk portefeuillehouder.

De aanbevelingen uit het afwegingskader kunnen worden meegenomen als voorwaarden bij een eventueel positief principebesluit op het vooroverleg, net zoals dat ook uit de ruimtelijke beoordeling kan blijken. Bij een positief principebesluit (onder voorwaarden) kan de initiatiefnemer ofwel een vergunningaanvraag (BOPA) of een wijziging van het omgevingsplan indienen. Bij beide worden de gestelde voorwaarden uit het principebesluit meegenomen. Door de voorwaarden te verwerken in de vergunning ofwel het omgevingsplan kan er ook bestuursrechtelijk worden gehandhaafd als afspraken niet worden nagekomen.

In de afbeelding hieronder is schematisch weergegeven op welk moment het afwegingskader wordt toegepast, en welk team voor welk onderdeel verantwoordelijk draagt:

Bij de beoordeling van een initiatief aan de hand van het afwegingskader wordt het bijgevoegde formulier beoordeling afwegingskader (bijlage C) ingevuld. De projectleider RO noteert de naam van het initiatief, de locatie, de omvang en het type. Aan de hand van deze informatie bepaalt de projectleider tot welke categorie het initiatief behoort. Deze categorieën staan in bijlage A bij dit afwegingskader. Op basis daarvan bepaalt de projectleider RO de minimale score en de benodigde pluspunten.

De vakinhoudelijk experts noteren vervolgens na hun beoordeling de behaalde punten op het betreffende onderdeel, en geven een toelichting op hun beoordeling. De behaalde punten worden gebaseerd op bijlage B bij dit afwegingskader. Ook noteren zij, indien er onvoldoende punten worden behaald, welke maatregelen genomen dienen te worden om wel aan het afwegingskader op hun onderdeel te kunnen voldoen.

Nadat alle vakinhoudelijk experts hun beoordeling hebben gegeven, noteert de projectleider RO de behaalde pluspunten en bekijkt of dit voldoet aan het minimum benodigde pluspunten. Ten slotte geeft de projectleider RO aan op het formulier of het initiatief wel of niet voldoet aan het afwegingskader. De genoteerde uitkomst en de aanbevelingen worden meegenomen in het ruimtelijk advies over het initiatief richting het college danwel de verantwoordelijk wethouder. Het advies kan (onder voorwaarden) positief zijn, maar het kan ook leiden tot een afwijzing van het initiatief. Er wordt dan geen medewerking verleend, en een eventueel ingediende omgevingsvergunningaanvraag geweigerd.

Bij een tekort op een bepaald onderdeel heeft de projectleider RO de mogelijkheid om een second opinion te vragen aan een andere collega dan degene die de beoordeling heeft gedaan, mits deze beschikbaar is.

TOELICHTING BIJ DE BEOORDELINGSCRITERIA

De beoordelingscriteria zijn opgesteld naar het idee van een trap. Minimale maatregelen op een bepaald thema staan op de onderste trede, en hoe meer er aandacht aan een thema wordt besteed, hoe hoger men komt op de trap, en hoe meer punten dus verdiend kunnen worden. Dit betekent ook dat, ook al voldoet een project aan de voorwaarde die gesteld is op een hogere trede, die punten niet behaald kunnen worden tenzij alle onderliggende treden ook behaald zijn. Als voorbeeld kan een initiatief geen 4 punten halen op hitte en biodiversiteit als er niet gekozen wordt voor beplanting die bijdraagt aan de biodiversiteit, ook al bestaat minstens 50% van het plangebied uit groen.

De getrapte invulling van de beoordelingscriteria zorgt er ook voor dat de ingrepen met de meeste impact lager op de trap zijn geplaatst. Initiatiefnemers worden zo gestimuleerd om eerst de basis op orde te maken, en dan vanuit daar te kijken naar het toevoegen van meerwaarde op één of meerdere thema's. Door minimale scores mee te geven (bijlage A) kunnen gemeentelijke accenten in prioritering of doelstellingen worden meegenomen bij de beoordeling van initiatieven.

Op verscheidende plekken in de tabellen van beoordelingscriteria (bijlage B) staan bonuspunten vermeld. Deze maken het mogelijk om een plusje te verkrijgen op een bepaald onderdeel, zonder dat er direct een heel nieuw niveau behaald wordt. Door halve bonuspunten op verschillende thema's of

op hetzelfde thema te verkrijgen, kan een project aan de benodigde totaal aantal punten komen. Op die manier zijn er verschillende mogelijkheden voor een initiatiefnemer om aan te sluiten bij het gemeentelijk beleid zoals verwerkt in het afwegingskader.

VASTSTELLING EN EVALUATIE

De Montferlandse Maat wordt vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders. Met dit besluit bepaalt het college dat het afwegingskader wordt gehanteerd bij de ruimtelijke initiatieven zoals beschreven onder 'Reikwijdte' en op de manier zoals beschreven onder 'Toepassing en borging'.

Een half jaar na vaststelling van het afwegingskader wordt de werkwijze en de inhoud van het kader geëvalueerd door betrokken ambtenaren. Aanbevelingen hieruit kunnen leiden tot een update van het afwegingskader. Deze evaluatie vindt opnieuw plaats 1 jaar na vaststelling, en daarna elke 2 jaar.

BIJLAGE A: CATEGORIEËN EN MINIMALE SCORES

Code	Omschrijving	Totaal te behalen punten	Minimaal te behalen punten per thema			Extra punten te behalen op één van de onderwerpen
			Hitte en biodiversiteit	Water	Energie	
T	Transformatie van bebouwde locatie naar andere functie in de kern	2	1	0	0	1
M	Realisatie van enkel maatschappelijke functies	4	1	1	0	2
W1	Realisatie van enkel woningbouw <1 ha en <15 woningen	1	0	0	0	1
W2	Realisatie van enkel woningbouw >1 ha en <5 ha of >15 en <50 woningen	4	1	1	0	2
W3	Realisatie van enkel woningbouw >5 ha of >50 woningen	7	2	2	2	1
B1	Realisatie van enkel bedrijventerrein <1 ha	2	0	0	0	2
B2	Realisatie van enkel bedrijventerrein <10 ha	5	1	1	2	1
B3	Realisatie van enkel bedrijventerrein >10 ha	8	2	2	2	2
G1	Realisatie van gemengde locatie <1 ha	1	0	0	0	1
G2	Realisatie van gemengde locatie <5 ha	3	1	1	0	1
G3	Realisatie van gemengde locatie >5 ha	6	2	1	2	1
O1	Overige initiatieven van kleine omvang*	0	0	0	0	0
O2	Overige initiatieven	5	2	2	0	1

*Initiatieven van kleine omvang zijn bijvoorbeeld aanbouwen, uitbouwen of dakkapellen die niet binnen het omgevingsplan passen. Het is aan het oordeel van de projectleider RO in welk geval een initiatief tot deze categorie behoort.

BIJLAGE B: BEOORDELINGSCRITERIA PER THEMA

Thema Hitte & Biodiversiteit

Omschrijving	Punten
<ul style="list-style-type: none">○ Er wordt voldaan aan de milieu- en natuurwetgeving uit de Omgevingswet.○ Bestaand oppervlak opgaand groen blijft gehandhaafd.○ Het oppervlak groen is minimaal 30% van het plangebied.○ Van het oppervlak groen is ten minste 40% volwassenboomkroonbedekking, 15% struikgewas en 15% gras, waarbij oppervlakte niet dubbel geteld mag worden.○ Door middel van geïntegreerde nestkasten en groene erfafscheidingen draagt bebouwing bij aan de biodiversiteit.	0
<ul style="list-style-type: none">○ De gebruikte plantensoorten zorgen ervoor dat het groen een bijdrage levert aan de biodiversiteit.	1
<ul style="list-style-type: none">○ De oppervlakte biodivers groen neemt toe in het plangebied.○ Het oppervlak groen is minimaal 40% van het plangebied. <p>✓ +0,5 punt als het oppervlak van koelteplekken met minimaal 50% toeneemt</p>	2
<ul style="list-style-type: none">○ Er is een toename in groenverbindingen binnen het plangebied of in verbinding met groen buiten het plangebied. <p>✓ +0,5 punt wanneer minimaal 80% van het oppervlak van de groenverbindingen zijn verbonden aan groenverbindingen buiten het plangebied.</p>	3
<ul style="list-style-type: none">○ Er is sprake van een natuurlijk woon- en leeflandschap.○ Het oppervlak groen is minimaal 50% van het plangebied.	4

Definities:

- Bestaand groen: Het groen wat daadwerkelijk aanwezig is in het plangebied op het moment van indienen van het vooroverleg.
- Biodivers groen: Groen wat door middel van keuze van flora een bijdrage levert aan de lokale biodiversiteit.
- Biodiversiteit: De veerkracht van de lokale flora en fauna. Hierbij wordt gekeken naar streekeigenheid en klimaatrobustheid. Ter inspiratie kan gekeken worden naar het biodiversiteitsplan van de gemeente Montferland.
- Blijft gehandhaafd: Handhaven van groen houdt in dat er sprake is van een toekomstbestendige groeiplaats, inclusief voldoende contour voor veiligheid en beheer.
- Geïntegreerde nestkasten: Nest- en verblijfsvoorzieningen die in gebouwen worden verwerkt (dus niet los aangebracht op de gevel), ten behoeve van aanwezige of potentiële diersoorten.
- Gras: Groen oppervlak bedekt met grassoorten, zonder struikgewas of volwassenboomkroonbedekking.
- Groene erfafscheidingen: Groene, natuurlijke erfafscheidingen, zoals een heg of raster met klimop. Hierbij wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van streekeigen beplanting.
- Groenverbinding: Groenstructuren of groenzones zijn aanwezig opgaand groen van enige omvang, zoals een cluster bomen of struiken. Een verbinding is gerealiseerd als er voor dieren een logische en veilige verbinding is gemaakt.
- Koelteplek: Een koelteplek is een plek van ten minste 200 m² inclusief een bankje, met maximaal 20% (half)verharding en minimaal 40% volwassenboomkroonbedekking.
- Natuurlijk woon- en leeflandschap: een omgeving waarbij de menselijke activiteiten plaatsvinden in een natuurlijke omgeving, en de bebouwing onderdeel is van de groene en klimaatrobuste omgeving.
- Opgaand groen: Bomen en struikgewas.
- Oppervlak groen: Oppervlakte van het plangebied wat bedekt is met volwassenboomkroonbedekking, struikgewas of gras.
- Plangebied: Het gehele bruto oppervlak van het initiatief, zowel particulier eigendom als openbaar gebied.
- Struikgewas: Struikbeplanting. Voor het aandeel struikgewas tellen struiken onder volwassenboomkroonbedekking niet mee.
- Volwassenboomkroonbedekking: de omvang van de boomkroon op het moment dat de boom volwassen is. Bij het planten van een onvolwassen boom is deze volwassenboomkroon dus groter dan de feitelijke boomkroon. Van belang is dat de boom voldoende ruimte heeft om tot volwassenheid te groeien.

Thema Water

Omschrijving	Punten
<ul style="list-style-type: none">○ Het plangebied wordt zo ingericht dat er een infiltratiecapaciteit is van 40 mm.○ De waterafvoer uit het plangebied is maximaal 1,6 liter per seconde per hectare van het plangebied.○ Er treedt geen schade op bij een T=100 (70 mm/uur) bui in het hele plangebied.○ Minimaal 50% van het plangebied, exclusief hoofdbebouwing, is waterdoorlatend.	
✓ +0,5 punt wanneer de waterdoorlatendheid van het plangebied wordt geborgd.	0
<ul style="list-style-type: none">○ Er treedt geen schade op bij een bui van 131mm/48 uur in het hele plangebied.	
<ul style="list-style-type: none">○ Bij zowel een bui van 131mm/48 uur en als bij een bui van 70 mm/uur is het plangebied infiltratieneutraal.	1
<ul style="list-style-type: none">○ Voorzieningen ten behoeve van waterafvoer en -berging worden geheel bovengronds gerealiseerd.	2
<ul style="list-style-type: none">○ De infiltratiecapaciteit van het plangebied bedraagt 120% van de benodigde capaciteit bij een bui van 131mm/48 uur.	3

Definities:

- Geborgd: Dat de waterdoorlatendheid van het plangebied is geborgd moet blijken uit bijvoorbeeld afspraken die gemaakt worden in een koopovereenkomst of andere contractuele afspraken die de waterdoorlatendheid van het plangebied in stand houden.
- Bovengronds: De voorzieningen worden niet onder de grond aangebracht, maar blijven bovengronds. Een wadi is bijvoorbeeld bovengronds, een infiltratiekrat niet.
- Hoofdbebouwing: de bebouwing met uitzondering van bijgebouwen of bouwwerken geen gebouw zijnde.
- Infiltratiecapaciteit: de hoeveelheid water die een bepaald gebied op kan nemen per vierkante meter per uur.
- Infiltratieneutraal: een bepaald gebied infiltreert al het hemelwater dat daarboven neervalt, dus zonder afvoer of langdurige opvang.
- Plangebied: Het gehele bruto oppervlak van het initiatief, zowel particulier eigendom als openbaar gebied.
- Schade: Materiële schade aan gebouwen of significantie hinder voor activiteiten die op een bepaalde locatie plaatsvinden.
- Voorzieningen ten behoeve van waterafvoer en waterberging: Het betreft hier ingrepen in de fysieke leefomgeving ten behoeve van de afvoer of berging van water, zoals een wadi, pomp, of afvoerbuis.

- Waterafvoer: De hoeveelheid water die uit een plangebied naar omliggende gebieden verplaatst in een bepaald tijdsbestek.
- Waterdoorlatend: De inrichting van de ondergrond stelt deze in staat om hemelwater op te nemen. Halfverharding kan hieronder vallen, maar volledige verharding zoals asfalt of bestrating niet.

Thema Energie

Omschrijving	Punten
☐ De bebouwing is aardgasvrij.	0
☐ De ontwikkeling wordt netbewust ingericht.	2
☐ De bebouwing wordt niet aangesloten op het stroomnet.	3

Definities:

- Aardgasvrij: de bebouwing heeft geen aansluiting op het aardgasnet en is voor de verwarming of voor andere functies niet afhankelijk van aardgas.
- Bebouwing: het geheel aan hoofd- en bijgebouwen.
- Netbewust: door middel van technologische oplossingen wordt er een situatie gecreeërd waarbij de stroomvraag op piekmomenten wordt geminimaliseerd. Dit kan bijvoorbeeld via een thuisbatterij.
- Ontwikkeling: de voorgestelde verandering waar het vooroverleg voor is aangevraagd.

BIJLAGE C: BEOORDELINGSFORMULIER AFWEGINGSKADER

FORMULIER BEOORDELING AFWEGINGSKADER

Algemene informatie

Naam initiatief:	
Locatie:	
Omvang:	
Type ontwikkeling:	
Categorie afwegingskader:	

Beoordeling per thema

THEMA	BEOORDEELD DOOR	MINIMALE PUNTEN	BEHAALDE PUNTEN	BEHAALDE BONUSPUNTEN	TOELICHTING
HITTE EN BIODIVERSITEIT					
WATER					
ENERGIE					
TOTAAL					

Conclusie

Het initiatief voldoet wel/niet aan het afwegingskader De Montferlandse Maat (doorhalen wat niet van toepassing is)

Aanbevelingen

Aanbevelingen ten behoeve van het voldoen aan het afwegingskader:

-
-
-
-
-